

Ženski i muški pacifizam (Feminine and Masculine Pacifism)

Đurđa Sučević, Aleksandar Momirović
Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba

Sažetak

Sa ciljem utvrđivanja općeg stupnja pacifističkih tendencija u našoj mladoj populaciji, uključujući razlike i sličnosti između ženskih i muških ispitanika, provedeno je istraživanje stavova Skalom pacifizma, na uzorku od 1194 ispitanika, učenika viših razreda srednjih škola.

Rezultati istraživanja pokazali su sličnosti i razlike među našim ženskim i muškim ispitanicima; velika sličnost postoji općenito u pacifističkim stavovima, a značajna razlika pokazala se samo u konkretnoj, fizičkoj spremnosti za upotrebu oružja.

Navedene razlike između mladih muških i ženskih ispitanika su očekivane, međutim, vrlo je značajan podatak da su stavovi i djevojaka i mladića zajedno pretežno pacifistički, a značajno rjeđe militaristički.

Key words: stavovi, pacifizam, kanonička diskriminativna analiza

Pacifistički stavovi, aktualni koliko i ratovi, dobili su šire značenje i postali popularni još početkom 20. stoljeća, u vrijeme Manifesta protiv vojne obaveze (prisilnog služenja vojske) i militarističkog sistema¹, koji su 1926.g. potpisali mnogi humanisti; među prvima su bili Albert Einstein, M.K. Gandhi, Toyohiko Kagawa, Bertrand Russell i Rabindranath Tagore, s nizom drugih poštovanih i poznatih ličnosti. Taj se manifest potpisuje i danas, a broj potpisnika iz godine u godinu raste. Literatura o pacifizmu vrlo je opsežna i raznolika. U zdravstvu nalazimo poseban interes za pacifizam u činjenici, da je količina pacifističkih stavova u znatnoj mjeri obrnuto proporcionalna sa životnim i zdravstvenim problemima koji su uzrokovani sukobima, osobito u vrijeme ratova.

U posljednjih nekoliko godina u Hrvatskoj je sve aktualnije civilno služenje vojnog roka. Broj prigovarača savjesti u mnogostrukom je porastu; od nekoliko pojedinaca početkom devedesetih godina, danas je civilna služba dostigla ukupan broj mladića koji je približno jednak broju onih koji služe redovni vojni rok.

Godine 2000. i 2005. istraživali smo informiranost i stavove mladih prema prigovoru savjesti i civilnoj službi². Za tu svrhu konstruirali smo prigodni upitnik, za koji smo poslije, analizirajući njegov sadržaj i metrijske karakteristike ustanovili, kako smo ustvari izradili sasvim reprezentativnu skalu pacifizma. Ovo smo ispitivali na uzorku djevojaka kao i mladića. Iako se za redovno vojno ili civilno služenje odlučuju samo muškarci, za društvo su jednako važni i ženski stavovi. Mladež je cjelina, veća i značajnija od samog zbroja djevojaka i mladića, pa analizirajući samo polovicu mladeži, u ovom slučaju samo mladiće, informacija bi nam mogla izgubiti i veći i značajniji dio. Osim toga, mladićima koji će krenuti na redovno služenje vojnog roka ili u civilnu službu neće biti svejedno što o tome misle djevojke, a djevojkama neće biti svejedno kako će se odlučiti mladići. U opsežnim rezultatima primjene skale pacifizma, što još nismo objavili, za ovaj rad smo pripremili i obradili samo problem sličnosti i razlika između ženskih i muških ispitanika.

Cilj rada

Cilj ovoga rada je utvrditi opći stupanj pacifističkih tendencija u našoj mladoj populaciji, te posebno razlika i sličnosti između ženskih i muških ispitanika.

Metode

U istraživanju smo se koristili Skalom pacifizma, koja se sastoji od 58 tvrdnji, s odgovorima na skali Likertovog tipa. Pouzdanost skale je 0,913 (Cronbach-ov α - koeficijent). Uzorak se sastojao od 1194 ispitanika, 536 mladića i 658 djevojaka, učenika trećih i četvrtih razreda srednjih škola. Kao metoda obrade odabrana je kanonička diskriminativna analiza^{3,4}, kod koje su osnovni ciljevi:

a) odrediti postoje li značajne razlike između ispitivanih grupa i

b) ako takve razlike postoje, kakva je njihova struktura (koliko pojedina od polaznih varijabli utječe na formiranje razlika između grupa).

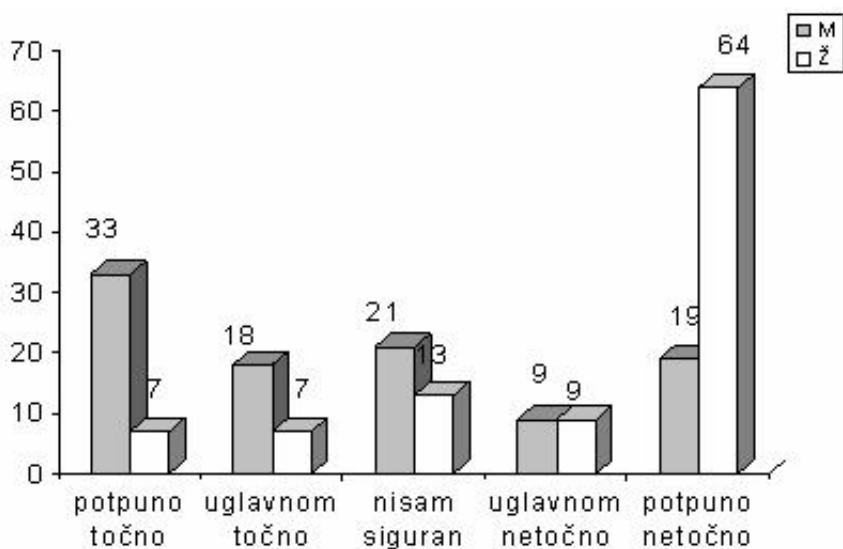
Rezultati

Kanoničkom diskriminativnom analizom pronađena je jedna diskriminativna dimenzija, s koeficijentom kanoničke diskriminacije od 0.70, koja objašnjava 100% ukupne varijance razlika između promatranih grupa ($p < 0,0001$).

Ako se pogledaju pojedini diskriminativni koeficijenti (povezanost odgovora na pojedina pitanja s diskriminativnom dimenzijom) vidljivo je da značajne razlike između ženskih i muških ispitanika postoje na desetak pitanja, i to onima koja se odnose na konkretnu upotrebu oružja i fizičke sukobe. Stavovi koji se odnose na pacifistički pogled na svijet podjednako su zastupljeni kod djevojaka i mladića.

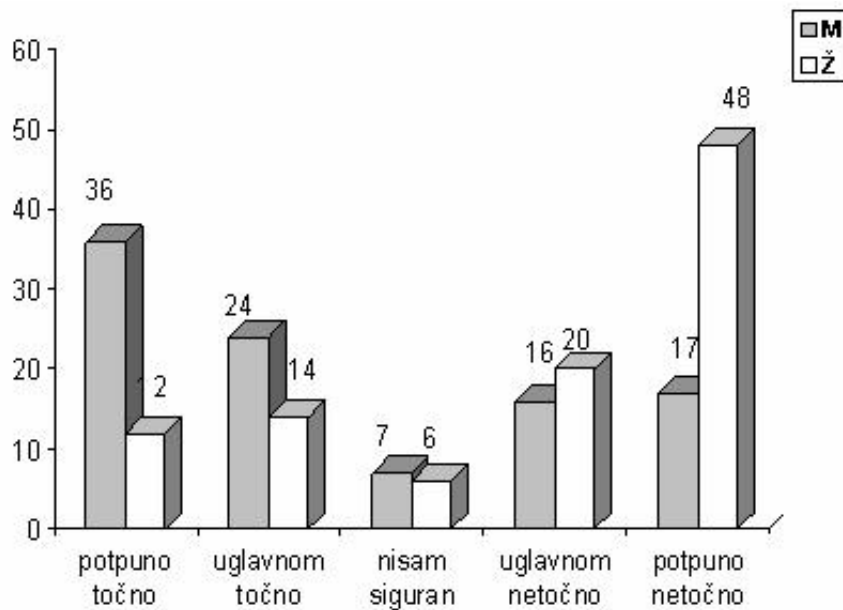
U grafikonima koji slijede prikazat ćemo odgovore na nekoliko pitanja kod kojih postoje značajne razlike između ženskih i muških ispitanika, te nekoliko s velikom sličnošću odgovora.

Sviđa mi se pucati iz vatrenog oružja (%)

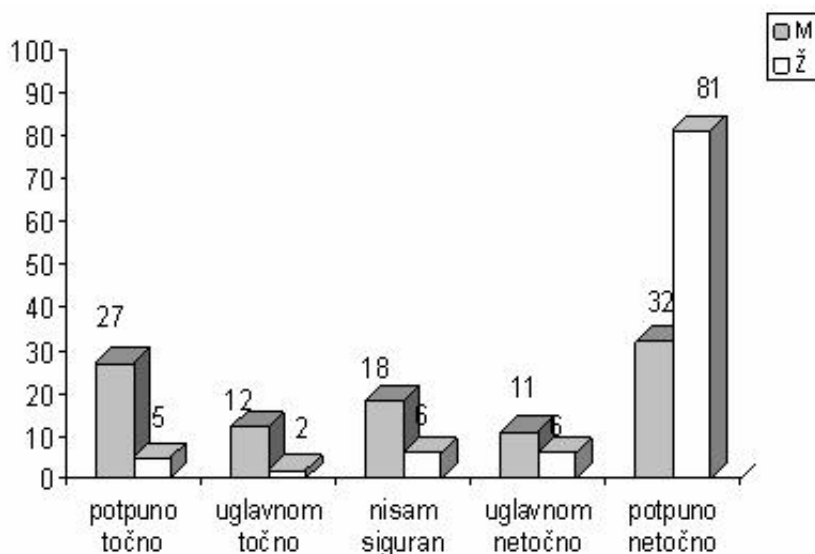
Razlika u odgovorima na ovo pitanje je značajna. Zadnji bijeli stupac pokazuje kako većina djevojaka u potpunosti odbija pucati iz vatrenog oružja. Međutim, i među mladićima postoji nemali broj onih koji ne žele rukovati oružjem; samo kod svakog drugog mladića postoji želja, veća ili manja, da puca iz vatrenog oružja.

Volim bacati petarde za Novu godinu (%)

Razlika u odgovorima između mladića i djevojaka i ovdje je značajna, ali manja nego u prethodnom pitanju. Više je mladića koji vole bacati petarde nego onih koji to ne žele. Djevojke se u vidljivoj većini tome ne raduju, ali se ni one ne protive petardama u onoj mjeri u kojoj odbijaju vatreno oružje i pogotovo bacanje bombi.

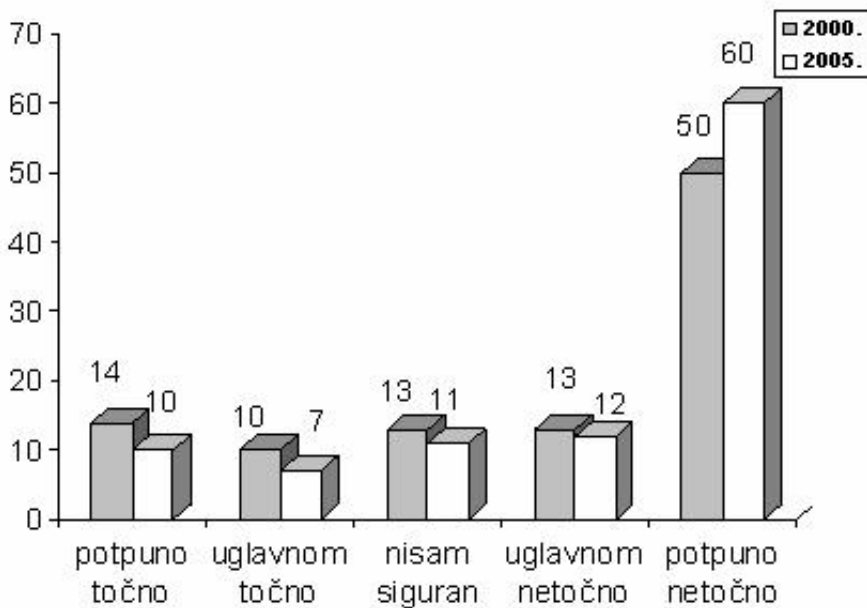
Volio/ljela bih baciti bombu (%)

Između muških i ženskih ispitanika i ovdje postoji statistički značajna razlika u odgovorima; djevojke to odbijaju u još većoj mjeri nego rukovanje oružjem (koje ne služi samo u ratovima), ali želju za bacanjem bombe ne pokazuje niti većina mladića.

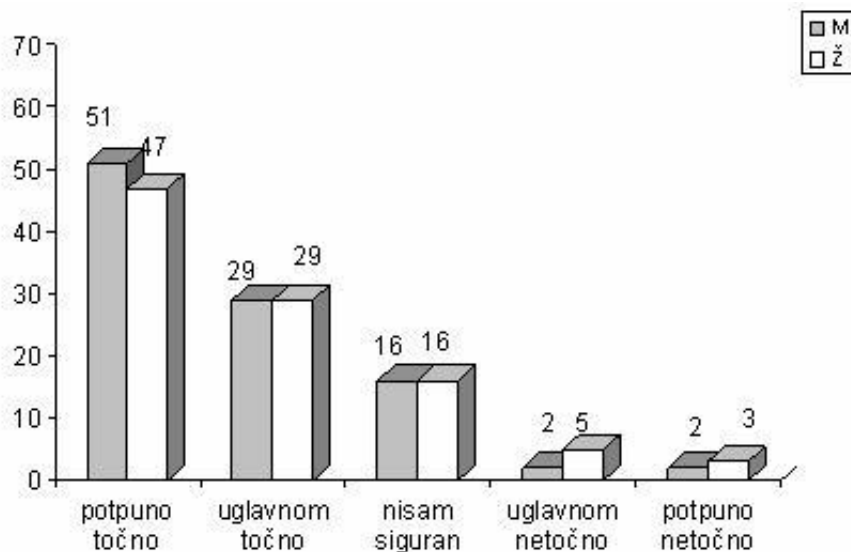
Većina odgovora unutar upitnika distribuirana je slično kao na grafikonima koji slijede:

Želim kod kuće imati oružje (%)

Za razliku od predhodnih prikaza, u ovom pitanju razlike između muških i ženskih odgovora nisu značajne. I ovdje djevojke nešto više odbijaju držanje oružja kod kuće, ali to odbija i veći broj mladića; čak i oni koji bi rado pucali iz vatrenog oružja ne žele držati oružje kod kuće.

Ljudi različitih vjeroispovijesti mogu dobro surađivati (%)

U ovom pitanju nalazimo veliko slaganje u odgovorima djevojaka i mladića. Odbijanje mogućnosti dobre suradnje među ljudima različitih nacionalnosti u našem uzorku je vrlo rijetko. Možemo pretpostaviti, da su nacionalističke sklonosti u našoj mladeži rjeđe nego što se može steći dojam na temelju ponašanja nekih skupina koje su bučne i agresivne, pa zato izgledaju brojnije nego što jesu.

Rasprava

Kanonička diskriminativna analiza pokazuje da statistički značajne razlike između ženskih i muških ispitanika postoje, ali samo u malom broju pitanja (oko 1/10 odgovora).

Postoji li u ovom aspektu određeno "žensko mišljenje" različito od "muškog"? Naš upitnik ima 58 tvrdnji; u većini pitanja, na njih oko 50, muški i ženski ispitanici nisu pokazali gotovo nikakvu ili gotovo beznačajnu razliku u odgovorima. Razliku smo našli samo u jednom području, a to je odnos prema konkretnom, fizičkom rukovanju oružjem, što djevojke odbijaju u mnogo većoj mjeri nego mladići. Međutim, želja za oružjem kod muškaraca mnogo je manja nego što je odbijanje oružja kod djevojaka.

Sve ostalo - a ovaj je upitnik obuhvatio široko područje stavova koji su više ili manje direktno povezani s pacifističkim, odnosno militarističkim stavovima - pokazuje veliko slaganje u mišljenjima i stavovima mladića i djevojaka. Ukupan rezultat ukazuje na prevlast pacifističkih tendencija.

U sadržaju našeg istraživanja, na uzorku naših srednjoškolaca, nismo mogli utvrditi da postoji ženski način mišljenja bitno različit od muškog. Ostaje upitno vrijedi li to i na drugim područjima.

Zaključak

U istraživanju razlika ženskih i muških pacifističkih stavova otkrili smo mnogo više sličnosti nego razlika. U stvari smo razlike našli samo u jednom području, a to je odnos prema konkretnom, fizičkom rukovanju oružjem, što djevojke odbijaju u puno većoj mjeri nego mladići. Međutim, želja za oružjem kod mladića nije izrazita niti učestala, kao što je odbijanje oružja kod djevojaka. U većini odgovora na pitanja o pacifizmu nije pronađena značajna razlika između djevojaka i mladića, a u ukupnoj skali prevladava tendencija pacifizmu, uz rjeđe slučajeve militarističkih stavova.

Možemo opravdano pretpostaviti, da uglavnom ne postoji određeno "žensko mišljenje" različito od "muškog mišljenja" kod naših srednjoškolaca, u sadržaju našeg istraživanja. Da li ova pretpostavka može obuhvatiti i niz drukčijih stavova ostaje upitno.

Literatura

1. Manifesto against conscription and the military system, andhi-Informationen-Zentrum e.V., Berlin, <http://www.themanifesto.info>
2. Bosanac, G., S. Fruk, A. Momirović, Ž. Mrkšić, S. Sedmak i Đ. Sučević: Stavovi mladih prema prigovoru savjesti i civilnom služenju vojnog roka, Boje stvarnosti, Zagreb, 2000., <http://www.zamirnet.hr/prigovor>
3. Milko Mejovšek: Uvod u metode znanstvenog istraživanja, Naklada Slap, Jastrebarsko, Edukacijsko rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2003.
4. Momirović, K., Wolf, B. i D. A. Popović: (1999). *Uvod u teoriju merenja - I. Interne metrijske karakteristike kompozitnih mernih instrumenata*. Univerzitet u Prištini, Fakultet za fizičku kulturu, Priština 1999.

Kontakt:

Aleksandar Momirović

Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba

Mirogojska c. 16, 10000 Zagreb

Tel. 46 96 103

e-mail: aleksandar.momirovic@publichealth-zagreb.hr